

Quintat, quinter, V. cinc Quintera 'pedra dreta', 'pedra feixuga', usual a Mall., forma resultant per mall. *bi-* < *ka-*, veg. II, 707a22, V. cantell Quinterer 'quinter': «Tres quinterés professionals... Un quinterer on és notada la epístola de sent Esteve» (a. 1376, Miret, TempH, 560) Quintern, quintet, quintilló, quinto, quintuple, quintuplicació, quintuplicar, V. cinc Quiny, -a, V. quin Quinyó, quinyol, quinyola, V. cinc Quinyolar 'el plorar del gos quan troba tancada la porta per on vol entrar o d'on vol sortir' (Pla de Bages, DAG.); cf. quinyolar 'udolar el gos amb veu ronca' (Belv. 1803, Lab. 1839), veg. GANYIR Quinyonar 'prendre una terra amb el tracte de tenir el llaurador la quinta part del producte, i el propietari les altres quatre quintes parts' (Vistabella del Maestr., AlcM), derivat de quinyó 'quintana' [ja en un doc. de 1405 del Maestr.]: «Liures les terres de regadius liurants a cascun sis tafalles, tant quant bastaran, ab tant quant seran aquestes quinyons dels quinyons de secha» (BSCC XIII, 34); notem: El Quinyó és nom d'una partida de terra del pla de Vistabella del Maestr. (AlcM); cf. cast. *quión* (ja en doc. de 1082-96), del qual pot ser-ne manlleu la forma del Maestrat, veg. quinyó s. v. CINC (II, 708b40) Quinze, quinzè, quinze-cents, quinzejar, quinzena (com a nom d'un drap, V. quincenis), quinzenada, quinzenal, quinzenari, quinzet, quinzeta, V. cinc

QUIOSC, 'pavelló obert de tots costats que es construeix en un jardí, terrat etc.', 'pavelló situat a la via pública destinat a la venda de periòdics, flors, begudes', pres per conducte del francès, del turc *köşk* 'casa luxosa de recreació, d'estiuieg, dins un jardí gran, sovint amb terrassa o galeria i un pavelló obert, amb columnes en el jardí', i en turc d'origen persa.¹ La *k-* inicial del mot turc davant la vocal anterior palatal és lleugerament palatalitzada, com *kʷ*. □ I.^a doc.: Labèrnia 1888 (escriu *kiosco*).

En anglès es troba ja en 1625, en francès des de 1654, en castellà apareix en el *DACEsp.* des de l'ed. de 1884. Es va aplicar primer a un pavelló de jardí o de recreació i es va estendre després a construccions utilitàries.

¹ En persa *kūšk*, pelví *kōšk* 'palau, castell', d'on també passà al siríac, arameu i àrab *jausaq* (Nyberg, *Manual of Pahlavi*, 119).

Quiquic 'ou', infantil, veg. quicou Quíquera 'xicra, tassa petita' < cast. *jícara*: usual segons AlcM a Tort. i Val.; quiquerada 'xicra plena' (val.)

QUIQUIRIQUIC (o quicaraqüic), onomatopeia pura del cant del gall (ja en Lab. 1840); d'aquí quiquí 'gall' en el llenguatge infantil, quiquet 'gall o gallina de raça petita' o quiquiriquic id. (Mall.), 'tricorni dels guàrdies civils' (Barc., Emp., DAG., AlcM); quicaraqüic, sobrenom que donaven als botiflers o francesos de Felip V: «lo foso fou sepultura dels valents quicaraqüichs» (text en vers, ms. 1706, de Bna., DAG.).

Com a nom donat, a la 'rosella' («la majordona, més

vermella que un quiquiriquic, afegí, baixant els papes», VCatalà, AlcM), abunden formes variants amb vocalisme diferent: Masclans (*Els noms Plant.*, 1981, s. v. *rosella*) inclou les següents formes, algunes recollides per ell mateix altres per d'altres botànics: *caraquec*, *cararequec* (Illes Bal.), *coquerecoc* (La Selva), *quequerequec* (Tarragonès), *quicaraqüic* (Baix Empordà), *quicaracoc* (Maresme) etc.; en essència formació infantil i juganera, el punt de partida fou evidentment la semblança entre la flor de rosella, de color vermell i vistent, aixecant-se arreu on hi ha un tros de terra, i el cap del gall, alt i coronat de cresta vermella (notem, de fet, altres denominacions que dona Masclans com a nom de 'rosella': *gall* a Pallars Sobirà, *gallet* a Mall., *gaigallaret* a la Garrotxa, *gallaret* en altres llocs), i per semblant associació s'ha dit també *puput*, *pupuruput* (ja s'ha parlat molt de tot això a PAPAVER).

Quiquiricall 'xuclamel', a la Conca de Tremp (AlcM), flor que ha rebut en algunes de les seves espècies els noms de *gallet*, *galleret*, *gall-galleret*, *galleret* etc. (Masclans, s. v. *lligabosc*, i en aquest diccionari s. v. *GALL*, IV, 298a23ss.). Notem, a més, *quiquiricoc* 'el fruit del pi', anotat per JCor. a Àreu (Alt Pall., 1933), *quiricau* 'porrassa', a Alt Camp de Tarrag. (Masclans, s. v. *porrassa*), relacionat evidentment amb *caricau*, veg. s. v. CARCAU.

Quiragra, V. quiro-

QUIRAT, de l'àr. *qirāt*, nom de certa unitat de pes d'ús comú i de certa moneda equivalent a la vint-i-quatre part d'una unça', pres per la seva banda del grec *χεράτιον* 'unitat de pes' (pròpiament 'banyeta', 'clova de garrofa'). □ I.^a doc.: *quirat*, 1315.

En el període medieval va usar-se com a nom d'una moneda d'argent, encunyada el 1258 a Bna. i Lleida, còpia de la moneda aràbiga corresponent: 1381 «ordenen que'l dit cònsol --- deja haver --- VIII *quirats* per centenar de lliures barceloneses» (AlcM); Serra-Amer «Dix l'infant: jo he i *quirat* de pessa d'argent e dar-lo-li hem» (p. 97). Va emprar-se a més com a nom d'un 'impost que pagaven els moros en la dita moneda': 1315 «Lo dret dels *quirats* de la Duana dels moros de la vila d'Elch» (CoDoACA xxxix, 109), «muntat cascun any lo *qirat* que és dret que'ls dits moros paguen per les coses que compren e venen» (ib., p. 121); Alart (*InvLC*, s. v.) porta un exemple de 1388 i un altre de 1416: «Lo dret de *quirat* de una nau qui és venguda de les parts del soldà».

Com a 'unitat de mesura del grau dels aliatges d'or (consistent en un vint-i-quatre d'aquest aliatge en or fi)', el sentit amb què s'usa avui ultra l'acc. de 'unitat de pes per a perles i pedres precioses', ja es troba el 1356: «Florí a xxxiii *quirats* menys quart» (AlcM); BMetge «aur de vint e tres *quirats*» (*Prud. e Fort.*, 78.2); doc. de 1417: «lo florí d'Aragó és de ley de xviii. *quirats* e per consegüent lo vj. *quirats* qui són a compliment de xxiii. *quirats* qui es la ley del or ffi se han a mesclar de liga mig argent e mig coure» (BDC